

Warszawa, dnia 13 lutego 2007 r.

MINISTER ŚRODOWISKA

Jan Szyszko

SWNiPN/n/4141/87/07/KW

**Pan
Ryszard Legutko
Wicemarszałek Senatu RP**

W odpowiedzi na pismo: BPS/DSK-043-028/07 z dnia 10 stycznia 2007 r. dotyczące oświadczenia złożonego przez senatora Piotra Boronia podczas 24. posiedzenia Senatu RP w dniu 21 grudnia 2006 r. w sprawie projektu obszaru specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 Dolina Dolnej Skawy, uprzejmie informuję, co następuje.

Ustanowienie sieci NATURA 2000, której celem jest zachowanie i ochrona dziedzictwa przyrodniczego Unii Europejskiej, jest obligatoryjnym obowiązkiem państw członkowskich Unii Europejskiej. Sieć Natura 2000 jest tworzona na podstawie postanowień dwóch dyrektyw mających odzwierciedlenie w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92 poz.880): Dyrektywy 79/409/EWG o ochronie dziko żyjących ptaków z dnia 2 kwietnia 1979 roku (Dyrektywy Ptasiej) oraz Dyrektywy 92/43/EWG o ochronie naturalnych siedlisk oraz dziko żyjącej fauny i flory europejskiej z dnia 21 maja 1992 roku (Dyrektywy Siedliskowej). Na podstawie postanowień Dyrektywy Ptasiej, zmodyfikowanej w oparciu o postanowienia art. 6 Dyrektywy Siedliskowej, tworzone są obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO), ukierunkowane wyłącznie na ochronę ptaków i ich siedlisk, zaś na podstawie postanowień Dyrektywy Siedliskowej tworzone są specjalne obszary ochrony

siedlisk (SOO) ukierunkowane wyłącznie na ochronę siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków.

Utworzenie sieci obszarów specjalnej ochrony ptaków (OSO) jest zadaniem rządu danego państwa członkowskiego Unii Europejskiej. Wykonanie tego zadania nie podlega zatwierdzeniu przez Komisję Europejską, tak jak ma to miejsce w przypadku specjalnych obszarów ochrony siedlisk (SOO), a jedynie kontroli, czy wyznaczona sieć jest adekwatna do zasobów ptaków danego kraju.

W Polsce prace nad przygotowaniem sieci NATURA 2000 podjęte zostały pod koniec 2001 roku. Ministerstwo Środowiska powierzyło zadanie przygotowania propozycji sieci OSO Zakładowi Ornitologii PAN, zaś przygotowanie propozycji sieci SOO Instytutowi Ochrony Przyrody PAN. We wszystkich 16 województwach powołano wówczas tzw. Wojewódzkie Zespoły Realizacyjne, składające się z lokalnych specjalistów działających na zaproszenie i pod kierunkiem wojewódzkich konserwatorów przyrody. Zadaniem Wojewódzkich Zespołów Realizacyjnych było ustosunkowanie się do propozycji wyznaczenia obszarów Natura 2000 w województwie do propozycji przedstawionej przez Główny Zespół Realizacyjny, wniesienie własnych propozycji oraz dokonanie uzupełnień i poprawek.

Prace Wojewódzkich Zespołów Realizacyjnych doprowadziły do przygotowania tzw. propozycji eksperckiej sieci Natura 2000, przedstawionej Ministerstwu Środowiska w połowie 2003 r. Na tej liście po raz pierwszy pojawiła się m.in. propozycja utworzenia obszaru specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 pod nazwą *Dolina Dolnej Skawy*.

W wyniku uzgodnień oraz po zasięgnięciu opinii rad gmin, regionalnych zarządów gospodarki wodnej, regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych powstał projekt krajowej listy obszarów Natura 2000, który w maju 2004 r. Rząd Polski przesłał do Komisji Europejskiej. Na liście tej umieszczono 72 obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO), które zajmują powierzchnię 3 315 631 ha, w tym obszary lądowe - 2 414 205 ha, co stanowi 7,8% powierzchni kraju. Obszar *Dolina Dolnej Skawy* nie znalazł się na liście obszarów Natura 2000 przesłanych do Komisji Europejskiej.

72 obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) zostały ustanowione Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 229, poz. 2313).

Jesienią 2005 roku Zakład Ornitologii Polskiej Akademii Nauk na zlecenie Ministerstwa Środowiska wykonał opracowanie pt. „Ocena propozycji sieci Obszarów Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 w Polsce”, z którego wynika, że obszar *Dolina*

Dolnej Skawy, ze względu na liczbę występujących tu gatunków ptaków spełniających wymogi Dyrektywy Ptasiej, może być włączony do sieci Natura 2000. Jest to jedna z trzech ostoi najważniejszych w kraju dla rybitwy białowąsej *Chlidonias hybridus* i ślepowrona *Nycticorax nycticorax*. Obszar *Dolina Dolnej Skawy* jest niezwykle ważnym obszarem dla lęgowych ptaków wodno-błotnych.

Obszar *Dolina Dolnej Skawy* obejmuje fragment doliny Wisły i uchodzącej do niej rzeki Skawy. Pierwsze stawy rybne powstały tu na przełomie XIII i XIV wieku. Pionierami hodowli ryb byli Cystersi. W kolejnych stuleciach stawy zostały rozbudowane i do dzisiaj funkcjonują. Kompleks stawów karpiowych w Zatorze jest jednym z najstarszych w dolinie górnej Wisły zabytkiem kultury materialnej. Na większości stawów prowadzona jest obecnie intensywna hodowla karpia. Część stawów jest obecnie mocno zarośnięta roślinnością szuwarowo-bagienną. Znajdują się tutaj zanikające w siedliskach naturalnych stanowiska orzecha kotewki wodnej i grzybieńczyka wodnego. Charakterystyczną cechą krajobrazu jest mozaika użytków: pól uprawnych, otwartych wód stawów hodowlanych i użytków zielonych. Gdzieśgdzie na skutek eksploatacji żwiru znajdują się zalane wodą wyrobiska. W zachodniej części obszaru (już poza granicami gminy Zator) zachował się płat grądu subkontynentalnego z przewagą starych okazów lipy. Utworzono tam dwa rezerваты przyrody: Żaki i Przeciszów. W obszarze *Dolina Dolnej Skawy* stwierdzono występowanie co najmniej 17 gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Liczebności rybitwy białowąsej *Chlidonias hybridus* i ślepowrona *Nycticorax nycticorax* spełniają kryteria wyznaczenia ostoi ptaków wprowadzone przez BirdLife International. Ponadto 7 gatunków zostało wymienionych w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt jako ptaki zagrożone. Stwierdzono tu występowanie podgorzałki *Aythya nyroca* – gatunku zagrożonego w skali globalnej.

Ministerstwo Środowiska przesłało pismem z dnia 23 listopada 2006 r. znak: DLOPiK-op/n/4141-2/32/06mż-w do opiniowania właściwym miejscowo radom gmin projekt listy obejmujący 76 obszarów, uznanych przez BirdLife International jako ważne dla ptaków i odpowiadające kryteriom jako obszary specjalnej ochrony ptaków Natura 2000. Na liście tej był obszar *Dolina Dolnej Skawy* położony w Gminie Tomice i Gminie Wadowice.

Obydwie gminy udzieliły odpowiedzi. Gmina Wadowice (pismo: BRM IV/2006 z 28.12.2006 r.) przesłała Uchwałę Nr IV/17/2006 Rady Miejskiej w Wadowicach z 28.12.2006r. Gmina Tomice (pismo: SUG.0142-10/06 z 7.12.2006 r.) przesłała Uchwałę Nr II/10/2006 z 6.12.2006 r. Obydwie uchwały zawierają negatywne opinie. Także

Przewodniczący Rady Powiatu Wadowickiego przesłał Uchwałę Nr II/16/06 z dnia 14.12.2006 r.

W ramach prowadzonego procesu opiniowania, do połowy stycznia 2007 roku, wpłynęły 202 odpowiedzi nadesłane przez rady gmin. Wszystkie uwagi zostały wnikliwie przeanalizowane i ocenione przez ekspertów, a obszar *Dolina Dolnej Skawy* nie znalazł się obecnie na liście obszarów przekazanych do Komisji Europejskiej w dniu 31 stycznia 2007 roku, ale prace analityczne będą kontynuowane.

Należy wyjaśnić, że utworzenie obszaru specjalnej ochrony ptaków Natura 2000, nie wprowadza dodatkowych zakazów, a jedynym zamierzeniem do osiągnięcia jest przede wszystkim zachowanie korzystnego stanu gatunków i ich siedlisk.

Jednocześnie pragnę podkreślić, że jednym z najczęstszych nieporozumień dotyczących obszarów Natura 2000 jest obiegowa opinia głosząca, że ten rodzaj ochrony obszarowej blokuje możliwości inwestycji budowlanych czy infrastrukturalnych.

Ustanowienie obszaru Natura 2000 w żaden sposób nie powinno ograniczać działalności lokalnej społeczności, ani przyczynić się do jakichkolwiek strat grup interesu danego obszaru. Obszar Natura 2000 musi łączyć potrzebę rozwoju gospodarczego obszaru z poprawą warunków życia mieszkańców.

Jednak na obszarach Natura 2000 nie powinno się zezwalać na realizację przedsięwzięć znacząco negatywnie oddziałujących na chronione gatunki i siedliska. Oznacza to, że przedsięwzięcia, których realizacja jest obojętna dla przedmiotu ochrony mogą być realizowane. Wreszcie, istnieją specyficzne okoliczności, w których można udzielić zgody na realizację inwestycji ewidentnie szkodliwej dla cennej przyrody obszaru Natura 2000. Kluczem do rozstrzygnięcia, które przedsięwzięcia mogą być realizowane, a które nie – jest procedura oceny oddziaływania na środowisko.

Natura 2000 wymaga spojrzenia na zagadnienia ochrony przyrody z nowej perspektywy, często w związku z tym zachodzi potrzeba zmiany świadomości społecznej tak, aby w Naturze 2000 nie widzieć tylko ograniczeń i obostrzeń, ale także wymierne korzyści.

Przynależność danego obszaru do sieci obszarów o priorytetowym znaczeniu dla zachowania różnorodności biologicznej Unii Europejskiej, jest swego rodzaju etykietą informującą, w kraju i za granicą, o unikatowych walorach przyrodniczych, wokół których programować można rozwój na szczeblu lokalnym. Na bazie walorów przyrodniczych budować można, jak pokazują doświadczenia, 'zielony' biznes, głównie związany z usługami turystycznymi. Dodatkowo, istnieje szereg mechanizmów finansowych, związanych ze

środkami wspólnotowymi, które mogą być uruchomione właśnie dla terenów sieci Natura 2000 – na działania służące czynnej ochronie przyrody – lub w związku z terenami przyrodniczo cennymi np.: rozwój agroturystyki, „zielone” miejsca pracy, edukacja ekologiczna czy tworzenie produktu lokalnego.

Większość z obszarów Natura 2000 posiada tak cenne walory przyrodnicze właśnie dzięki zrównoważonemu gospodarowaniu, z reguły ekstensywnemu, któremu podlegały i podlegają od lat. Status obszarów Natura 2000 automatycznie dodaje im rangi – należą przecież do ekskluzywnej puli najcenniejszych przyrodniczo terenów w całej Unii Europejskiej - i daje szanse, poprzez różnorakie działania na poziomie lokalnym – na zbudowanie lokalnego rozwoju w oparciu właśnie o walory przyrodnicze.

Na poziomie lokalnym istotna jest identyfikacja grup interesu, które w różnym stopniu korzystają z obszaru poddanego ochronie. Poza instytucjami odpowiedzialnymi za ochronę obszaru, takimi grupami interesu są: mieszkańcy obszaru i jego okolic, władze lokalne, rolnicy, właściciele i zarządcy gruntów i lasów, myśliwi, rybacy, wędkarze, turyści odwiedzający obszar, naukowcy.

Zmiana sposobu gospodarowania, która często jest konieczna w celu nie pogorszenia stanu siedlisk czy gatunków, dla których został utworzony obszar Natura 2000, powinna być postrzegana jako źródło korzyści finansowych w postaci m.in. rekompensat za wprowadzone ograniczenia.

W krajach Unii Europejskiej, w tym i w Polsce, w latach 2004-2006 funkcjonowało, zaś w nowej perspektywie finansowej na lata 2007-2013 będzie funkcjonowało wiele mechanizmów finansowych, wspierających nie tylko bezpośrednią ochronę terenów przyrodniczo cennych, ale i zrównoważony rozwój gospodarczy tych terenów, oparty właśnie na ich walorach przyrodniczych. Komisja Europejska nie przewidziała odrębnego instrumentu finansowego dla sieci Natura 2000. Założono, że środki na ten cel będą zintegrowane z różnymi funduszami, ponieważ Natura 2000 jest programem horyzontalnym, który będzie miał wpływ na wiele sektorów gospodarki (rolnictwo, rybołówstwo, leśnictwo, gospodarke wodną, infrastrukturę komunikacyjną itd.). Wyliczono, że koszt realizacji sieci Natura 2000 we wszystkich krajach członkowskich Unii Europejskiej wyniesie 6,1 miliarda euro rocznie (21 miliardów euro w latach 2007-2013).

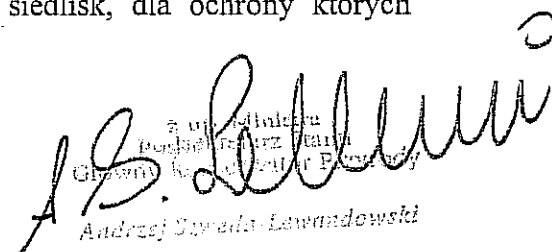
W latach 2007-2013 źródłem finansowania około 80% kosztów wdrażania sieci Natura 2000 w Polsce będą:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR):

- Europejski Fundusz Rolny Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW);
- Europejski Fundusz Rybołówstwa (EFR);
- Fundusz LIFE+.

Jednak państwa członkowskie oraz strony zaangażowane w zarządzanie projektami ochrony przyrody muszą współpracować, w celu pełnego wykorzystania możliwości, jakie dają fundusze wspólnotowe.

Szczegółowe zasady gospodarowania na obszarze Natura 2000 powinny zostać zawarte w planie ochrony obszaru. Zgodnie z art. 29 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody projekt planu ochrony obszaru Natura 2000 sporządza sprawujący nadzór nad obszarem w terminie 5 lat od dnia wyznaczenia tego obszaru, w uzgodnieniu z właściwymi miejscowo radami gmin. Ten właśnie plan jest pomyślany jako platforma porozumienia wszystkich lokalnych sił odnośnie metod i form realizacji nadrzędnego i priorytetowego zadania, jakim jest utrzymanie korzystnego statusu ochronnego gatunków i siedlisk przy jednoczesnym uwzględnieniu potrzeb ekonomicznych i społecznych. Właściwe organy administracji są zobligowane do podejmowania wszelkich działań – tak prewencyjnych, jak i aktywnych – zmierzających do zachowania, a gdy trzeba również odtwarzania, korzystnego statusu ochronnego gatunków i siedlisk, dla ochrony których powołano dany obszar Natura 2000.

Z wydziału
podsekretarz stanu
Główny Wydział Kultury Fizycznej

Do wiadomości:

Departament Spraw Parlamentarnych w KPRM